

Огляди, рецензії, повідомлення

Міжнародна наукова конференція „Етномузикологія на зламі тисячоліть: історія, теорія, методологія”. Львів, 19-20 жовтня 2012 р.

На початку XXI століття під впливом стрімких глобалізаційних процесів у гуманітарній сфері відбуваються суттєві зміни, пов'язані з переосмисленням духовних цінностей. У кожній цивілізованій країні загострюються проблеми самоідентифікації та інтеграції з цим набутком у світову спільноту. При цьому західний світ великі надії покладає на досягнення добре розвиненої там науки антропології, а в східнослов'янських країнах самостійну позицію у системі народознавчих наук займає музична фольклористика або етномузикологія. Сучасні розробки східнослов'янських етномузикологів стають дедалі впливовішими у комплексі розв'язання історичної проблематики, визначення своєрідностей та встановлення генези своїх етносів.

Ці та інші питання розглядали спільно українські та польські науковці під час роботи Міжнародної наукової конференції „Етномузикологія на зламі тисячоліть: історія, теорія, методологія”, що відбулася 19-20 жовтня 2012 року у Львові. Організували її Львівський національний університет імені Івана Франка, Вроцлавський університет та Львівська національна наукова бібліотека імені Василя Стефаника. Цей науковий захід було приурочено до 90-ліття від дня народження видатного українського етномузиколога Володимира Гошовського та 100-річчя заснування Інституту музикології Львівського університету. Попри те, що ці дві ювілейні дати безпосередньо пов'язані зі сферою етномузикології, значною мірою об'єднання їх в рамках однієї конференції було формальним. Це продемонстрували два робочі дні, які пройшли порівняно автономно.

Перший конференційний день було проведено на базі факультету культури і мистецтв ЛНУ ім. Івана Франка. Насампочаток із вітальними виступами до учасників та гостей звернулися декан цього факультету Олександр Козаренко, завідувач кафедри музикознавства ЛНУ Юрій Медведик та донька Володимира Гошовського Людмила Козак-Гошовська.

Робочу програму на першому засіданні розпочав Володимир Пасічник – дослідник творчого доробку В. Гошовського та, власне, головний організатор цієї конференції. Тема його доповіді корелювала з однією із конференційних присвят – „Володимир Гошовський: взаємини та наукові контакти”. У виступі було визначено найближче до видатного науковця

коло осіб, які в різних країнах та на рівні різних галузей гуманітарних і точних наук тісно співпрацювали з ним упродовж життя.

Наступною виступала гостя із Вроцлава Дорота Маєрчик (Dorota Majerczyk) з темою „Роль Товариства любителів народної культури в передачі традиційного музичного фольклору”. У її рефераті, наочно підсиленому мультимедійною презентацією, було дано оцінку діяльності однієї з громадських організацій із Нижнього Підгалля, яка в наш час активно сприяє популяризації народномузичних традицій етнічної групи „гуралів”.

Доповідь Ірини Довгалюк стосувалася провідної для цієї дослідниці тематики, пов’язаної з першими звукозаписами народної музики в Україні, і на цей раз у рефераті висвітлювалася „Передісторія фонографування у Галичині”. Її матеріал відновлює хронологію подій від часу винаходу у 1877 році Т. Едісоном фонографа та його першого використання для запису народної музики у 1900 році О. Роздольським в околицях Львова.

Дещо споріднений із попереднім матеріал містився у виступі польської дослідниці Габрієли Гацек (Gabriela Gacek) „Невідомі записи музики довоєнних поляків Східної Галичини з архіву Польського радіо у Вроцлаві”. У цьому повідомленні йшлося про деякі фольклорні аудіозразки, зроблені в середині ХХ ст. співробітником Польського радіо Юзефом Майхшаком (Józef Majchrzak) від переселених з галицьких теренів поляків.

Кілька наступних рефератів польських науковців об’єднувала спільна проблематика аналізу народномузичного виконавства. Зокрема у матеріалі Вероніки Гроздев-Коляцінської (Weronika Grozdew-Kołacińska) „Про потребу досліджень стилю в польському традиційному співі” розглядалися важливі питання зі сфери етнофонії. За словами фольклористки, спів – це поняття відкрите, у якомусь сенсі необмежене, яке до кінця не піддається критичному аналізу з музикознавчого ракурсу. Інший польський етномузикознавець Божена Левандовська (Bożena Lewandowska) виступила із темою „Вуличні (дворові) капели колись і зараз”, звернутою до практики ансамблевого міського виконавства. Та ж проблематика, однак на матеріалі гуральської музики, висвітлювалася в доповіді Катажини Шижки (Katarzyna Szyszka) „Передавання від покоління до покоління народних музичних традицій шльонських гуралів на прикладі Труйвеші Бескидської”.

Друге засідання конференції складалося з різних за тематикою виступів. Його розпочала Ольга Коломиць, яка в об’ємній доповіді „Музичні перехрестя волохів на Закарпатті (Перші результати проекту “Bajeschi in Transkarpatien” Австрійської академії наук)” познайомила слухачів з історією та музичним побутом невеличкої етнічної спільноти на південному схилі Східних Карпат. Відомий польський етномузикознавець Збігнєв Єжи Пшерембські (Zbigniew Jerzy Przerembski) виступив із темою „Про деякі вияви фольклоризму в давній та сучасній Польщі”, де проаналізував процес розвитку вторинного виконавства у рідній країні. Приблизно той же ас-

пект, лише на сучасному українському матеріалі висвітлювався у виступі львів'янки Вікторії Михашук „Форми побутування народнописенної традиції в Україні на початку XXI ст”. Про поєднання давнього та нового йшлося ще в одному матеріалі – „Інспірації польських джазменів рідним музичним фольклором”, виголошеному докторанткою Вроцлавського університету Зоф'єю Комушиною (Zofia Komuszyna), яка проаналізувала механізми впливу фольклору на джазове мистецтво.

Насамкінець відбувся круглий стіл конференції, присвячений актуальним питанням етномузикологічної освіти. Першим мав слово професор Богдан Луканюк, який власне бачення процесу навчання музикантів-фольклористів виклав у стислих пропозиціях „Про системну організацію викладання етномузикознавчих дисциплін”. При цьому він наголосив, що системним вивченням етномузикознавчих дисциплін повинен зайнятися спеціально створений державний чи громадський координаційний орган фахівців, а сам навчальний процес має відбуватися з урахуванням трьох основних ступенів музичної освіти: школа – училище – виш. У наступному виступі Збігнєв Пшерембські лаконічно охарактеризував розвиток етномузикологічної освіти у Польщі. А в завершальному матеріалі Ольги Коломиєць була зроблена спроба визначити основні підходи до викладання музичного фольклору та навчання етномузикологів у різних університетах світу – США, Азії та Африки.

У кінці першого конференційного дня відбувся концерт народної музики, у якому взяли участь польські гості, які виконували автентичні пісні свого народу, а також студенти Львівського університету ім. Івана Франка, молоді кобзарі зі Львова та фольк-гурт „Марвінок”.

Детальніше зі змістом вище згаданих виступів можна ознайомитися на основі тез доповідей, опублікованих до проведення конференції.

Наступний конференційний день проходив у стінах Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка та, фактично, у тісному колі етномузикологів. Кожна із п'яти виголошених на першому засіданні доповідей з різних аспектів висвітлювала доробок Володимира Гошовського. Насампочаток, як і в перший день, виступав В. Пасічник, котрий охарактеризував процес становлення видатного етномузиколога – „Володимир Гошовський: шлях до фольклористики”. У доповіді Ярослава Бодака „Лемківщина у колі наукових інтересів Володимира Гошовського” йшлося про серйозні зацікавлення вченим фольклором цієї етнографічної групи та, зокрема, визначення у ньому своєрідних ознак, що гіпотетично мають зв'язок із білими хорватами. У матеріалі Ліни Добрянської „Кабінет народної музики Володимира Гошовського” було викладено хронологію подій, пов'язаних із заснуванням та функціонуванням при Львівській консерваторії фольклорного кабінету, який нині діє як Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології. Відомий етноорганолог Ігор Мацієвський до-

повідав про „Наукові досягнення В. Гошовського та проблеми сучасної етноінструментознавчої документації”, а завершив перше відділення виступ Василя Зеленчука „Рядки пам’яті про створення каталогу Володимира Гошовського УНСАКАТ”, що базувався на основі його особистого листування із видатним етномузикологом.

Друге засідання розпочалося із виступу Богдана Луканюка, який цього дня доповідав на тему „Ритмічне варіювання”. У своїй промові професор наголосив на важливості систематизації пісенних типів за архетипами та на прикладі однієї пісні про козака Супруна здійснив генетичну реконструкцію ритмічної структури вірша від 44₂ до 44₂. Згодом прозвучали ще дві доповіді молодих київських дослідниць із ужгородським корінням, які, власне, аналізували пісенний фольклор рідного осередку (Ганна Пеліна – „Марамороські пісні «карпатського циклу»”, Катерина Оленич – „Коломийкові танці в традиції Закарпатської Верховини”).

Другий конференційний день завершився невеличким круглим столом на тему „Володимир Гошовський і сьогодення етномузикології”, де було узагальнено роль доробку видатного ученого у розвитку сучасної музичної фольклористики, а також визначено актуальні проблеми нашої науки.

Електронні доповнення до цього повідомлення (тези доповідей першого конференційного дня, програми виступів, світлини та аудіофайли виступів другого дня) можна переглянути на доданому до „Етномузики” CD.

Юрій Рибак, Ганна Шпилевська

41-а Світова конференція Міжнародної ради з питань традиційної музики (ІСТМ) в м. Сент-Джонс (Ньюфаундленд, Канада)

Близько п’ятсот етномузикологів більше як з п’ятдесяти країн світу зібралися у м. Сент-Джонс – столиці наймолодшої канадської провінції Ньюфаундленд і Лабрадор (існує з 1949 року), а колись окремої держави на узбережжі Атлантичного океану. Нині Ньюфаундленд є перехрестям різних культур: давніх місцевих етносів інуїтів, інну, мікмак, метіс та мешканців французького, англійського, ірландського та шотландського походження, що одними з перших прибули до берегів Північної Америки.

Конференція, що тривала протягом тижня (13-19 липня 2011 року), відбувалась в одному з кращих та найбільших університетів Канади – Memorial University, який був заснований в 1949 році і сьогодні пропонує близько 100 програм різних рівнів і напрямків. На території університету